

ARS ALBA RESTAURÁTOR BT
Szentendre, Alkotmány u 14.
tel/fax: 26-315-456
www.arsalba.hu

Szakmai beszámoló az Erdődy Levéltár Pannonhalmán őrzött iratanyagának állományvédelmi gondozásáról

A Magyar Bencés Kongregáció Pannonhalmi Főapátsági Levéltár felkérésére a következő munkát végeztük.

I. Az iratanyag állapota a beavatkozás előtt:

A középkori, kora újkori papír- és pergamen okleveleket, iratokat a **nyolcvanas évek elejéig a Vas Megyei Levéltár (Szombathely) őrizte**. Az iratanyag jelentős része korábban komoly penészkárt szenvedett, a konzerválást a *Magyar Országos Levéltár restaurátor műhelyében* végezték. Ennek *részletes dokumentációja eddig nem került elő*, csupán néhány tételnél találtunk rövid ismertetést a tárgyon végzett munkáról.

A gyűjtemény a nyolcvanas évek elején került letétbe Pannonhalmára.

Papír dokumentumok:

Egyértelműen látható, hogy a hetvenes és nyolcvanas években előszeretettel alkalmazott **ún. laminálással** próbálták konzerválni az anyagot. A laminálás során **polietilén fóliát és japán fátyolpapírt préseltek 100°C** hőmérsékleten a papírra. A kezelés történhetett csak az egyik vagy mindkét oldalon. A magas hőfokú kezelés előtt a viasz pecsétet természetesen eltávolították, majd a későbbiekben az eredeti helyére visszarakasztották. A laminálás eredményeként viaszos, ill. „műanyag” tapintásúvá váltak az iratok, „papír” jellegüket elvesztették. Mintha az évtizedek során ez a jelleg egyre karakteresebb lenne! Ugyanakkor az iratok megtartása jó, csak a helytelen tárolás miatt gyűrődtek meg sok helyen.

Problémát a *viaszpecsét*ek visszarakasztása jelent. A ragasztó összetételét nem ismerjük (feltehetően PVAc, azaz polivinilacetát tartalmú), de az idők folyamán (és talán a polietilén hatására is?) kissé megolvadtak, megfolytak, sokszor összeragasztva a dokumentumot a palliumokkal, borítékokkal vagy rossz esetben a szomszédos irattal.

Pergamen dokumentumok:

A pergameneket nedves kezelés után (etanol-víz?) Sterogenollal fertőtlenítették majd erős préseléssel üveglapra simították, aminek következtében transzparenssé váltak, felületi struktúrájukat elvesztették. A hiányokat nem egészítették ki, hanem **selyemszítával** fogták össze hátulról. Ragasztóanyagul feltételezhetően megint csak **PVAc** tartalmú műanyagragasztót használtak. Ezek a ragasztók is megfolytak, a selyemszíták leváltak, főlhajlottak.

Az oklevelekhez tartozó *cipőpecsét*eket leemelték a nedves kezelésekhöz, majd a legtöbb esetben nem is kerültek vissza a tárgyra, hanem az oklevél számára készített borítékba csúsztatták. Kettő cipőpecsét több darabra törött, egy harmadikból pedig elkezdett kiperegni a vörös színű pecsét.

Tárolásuk:

A dokumentumokat 50-100 lapos tételekben nagy méretű tokokban tárolták, *palliumként savas* alapanyagú kis méretű irodai nyomtatványokat használtak. A pergamen oklevelekhez a korábbi restaurálás során egyedi borítékokat készítettek, sajnos szintén savasodó papírból. A borítékok ragasztásai is elengedtek ill. ráfolytak az oklevelekre.

II. Elvégzett beavatkozások:

- Az összetapadt dokumentumok és borítékok szétválasztása szikével.
- A gyűrődések simítása csonttal és pákával.
- **Savmentes egyedi palliumok** készítése Canson múzeum papírokból (savmentes, ISO9706), a tárgyat teljesen takaró méretekben. A problémás pergamen oklevelek számára pelenkás dossziék készültek.
- *A cipópecsétek* külön egyedi papírtokot kaptak. Az egyszerűbb viaszsérüléseket forró pákával és méhviasszal rögzítettük.
- A levált selyemszíták eltávolítása illetve rögzítése PVAc : MC (metilcellulóz) 1 : 1 arányú keverékével.
- A dokumentumok végleges tárolása fiókokban történik.

III. Fotók:

A tárolás eredeti körülményei

Jellegzetes sérülés egy pergamen oklevélen: a selyemszita leszakadása

Elkészült palliumok, pecsétok

Pecsetrestaurálás

Szentendre, 2015. december 3.

Fehrentheil H. H.

Fehrentheil Henriette

A Magyar Restaurátorok Egyesületének tagja

ügyv.

ARS ALBA Bt.
2000 SZENTENDRE
ALKOTMÁNY U. 14.
T: 26/315-456